

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR'IN MÜREBBİYE VE ŞİPSEVDİ ROMANLARINDA YANLIŞ BATILILAŞMA

Mehmet ÇELİK*

ÖZET

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında Tanzimat sonrası Türk toplumunun yaşadığı Batılılaşma serüveni çokça işlenen temalardandır. Yazar, natüralist bir dikkatle Batılılaşmanın toplumumuzda meydana getirdiği tahribatı çeşitli roman tipleri ile işlemektedir. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Mürebbiye* ve *Şipsevdi* romanlarındaki Mürebbiye Anjel ve Meftun tipleri önce çevresinde hayranlık uyandıran daha sonra verdikleri zararlarla birlikte anılmaya başlanan tipler olarak dikkati çeker.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Mürebbiye Anjel ve Meftun tipleri ile yanlış Batılılaşmanın aile üzerindeki etkilerini işler. Bir bakıma bozulmaya başlayan aile yapısının temelinde yanlış Batılılaşmanın da etkili olduğu görüşünü ortaya koyar.

Anahtar Kelimeler: Türk Romanı, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Şipsevdi, Mürebbiye, Yanlış Batılılaşma

MISCONCEIVED WESTERNIZATION IN THE NOVELS OF “MÜREBBİYE (GOVERNESS)” AND “ŞİPSEVDİ (SUSCEPTILE)” WRITTEN BY HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR

ABSTRACT

Westernization adventure of Turkish society was one of the subjects after the Tanzimat (the political reform made in the Ottoman Empire in 1839) era in Hüseyin Rahmi Gürpınar's novels. The novelist discussed the social devastation caused by the westernization in various characters in his novels by naturalistic perspective. Hüseyin Rahmi Gürpınar's characters Mürebbiye Anjel (Governess Angel) in “Mürebbiye (Governess)” and Meftun (Captivated) in “Şipsevdi (Susceptile)” were the characters who adoring and then destructive types for the society. Hüseyin Rahmi Gürpınar discussed the effects of misconceived westernization on family via the characters “Mürebbiye Anjel (Governess Angel)” and “Meftun (Captivated)”. In other words, the novelist proposed

---

* Yrd. Doç. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, mcelik@bahcesehir.edu.tr

that misconceived westernization was a primary cause for deterioration in family structure.

Key words: Turkish literature, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Şıpsevdi (Susceptible), Mürebbiye (Governess), Misconceived westernization

Giriş

Hüseyin Rahmi Gürpınar, ilk romanı *Şık*'tan sonra olgunluk dönemi romanları diyebileceğimiz *Mürebbiye* ve *Şıpsevdi*'de Batılılaşmanın yanlış anlaşılmasının toplum yapısında doğurduğu olumsuz sonuçları işlemiştir. Bunlar, bir bakıma Batı'ya neredeyse kayıtsız şartsız bağlanmış Tanzimat aydınlarına eleştiri olarak da değerlendirilebilir. Hüseyin Rahmi Gürpınar, *Şıpsevdi* romanının başındaki "*Cemiyet Hayatımız ve Alafranga*" başlıklı yazıda, alafrangalığın doğru anlaşıldığında bizi yükseltecek değerlerin doğru tespit edilebileceğine dikkat çeker. Fakat alafrangalık yanlış anlaşılmış ve uygulanmıştır. (*Şıpsevdi*, 2011: 3-12)

Önder Göçgün, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Mürebbiye* ve *Şıpsevdi* romanlarını Batılılaşmayı yanlış anlayan, davranışları Türk toplumunun gelenekleriyle uyuşmayan alafranga, züppe ve dejenere tiplere yer veren eserler grubunda değerlendirir. (Göçgün, 1993: 603-604). Şevket Toker ise *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Romanlarında Alafranga Tipler* adlı çalışmasında *Mürebbiye*'ye İstibdat Devri, *Şıpsevdi*'ye ise II. Meşrutiyet Devri romanları arasında yer verir. Her iki romanın da Batı hayranı alafranga, züppe tipinin aslı şahıslar açısından etkileyici örneklerini verdiğini belirtir. (Toker, 1990: 177)

Dejenere Olmuş Aile ve Batı Hayranlığının Dayanılmaz Boyutu: Mürebbiye

19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda, daha doğrusu Tanzimat döneminde iyi gelir sahibi aileler, evlerine, Batılı tarzda modern bir eğitim verebilmek için yabancı uyruklu mürebbiyeler almaktaydılar. Bu uygulama bir müddet sonra zengin aileler arasında moda, hatta sosyal statünün bir göstergesi hâline gelmiştir. İşte *Mürebbiye* romanında kurumsal yapısı bozulan mürebbiyeliğin çok köklü aileleri bile temelden sarsması, yozlaştırması, hatta çökertmesi dile getirilmektedir.

Mehmet Kaplan, Hüseyin Rahmi'nin bu eseri için "*karakter, entrika, durum, diyalog, tahlil ve sosyal hiciv unsurlarını muvazeneli bir şekilde kullandığı en mükemmel romanlarından biri*" tanımlamasını yapar. (Kaplan, 1976: 466)

Hüseyin Rahmi'nin *Mürebbiye*'yi gözlemlerinden hareketle yazdığını söyleyenler de vardır. Ahmet Refik Sevensil, bu eserin anılardan yola çıkılarak yazıldığını belirtir ve romandaki tiplerin gerçek hayattan alındığını söyler. Sevensil'in aktardığına göre Gürpınar'ın oturduğu mahallede komşularının Rum mürebbiyesi vardır ve mürebbiye çocuklara alafrangalık adına saçma sapan şeyler öğretmektedir. (Göçgün, 1993: 54)

Romanın başkahramanı Anjel'dir. Parisli bir hayat kadını olan Anjel, Dehri Efendi'nin konağına ahlâklı, dindar ve namuslu Matmazel Anjel olarak girer. Anjel, konaktaki durumu ile mazisini karşılaştırınca şaşırır. İçinde bulunduğu durumu ancak kısmet olarak değerlendirir. Fransa'da *'fiy publik'* denilen düşün kadınlarından sayıldığı halde, burada mürebbiye alınışına bir türlü akıl erdiremez. Anjel'in annesi de kızı gibi bir hayat kadınıdır. Annesi kızı Anjel'in dünyaya gelmesine sebep olan adamın kim olduğunu bile bilmez. Annesinin yaşam tarzını benimseyen Anjel, sonunda annesi gibi hamile kalır. Bir zamanlar babasının adını söyleyemeyen annesi ile kavga ederken, şimdi kendisi de çocuğunun babasını bilmez. Anjel, Mösyö Maxim ile olan ilişkisi sayesinde İstanbul'a gelir. İstanbul'a gelişi, Anjel'in hayatında önemli değişiklikler yapmaz. Matmazel, Mösyö Maksim'i bir Rum genci ile aldatırken yakalanır. Mösyö sevgilisini kapı dışarı eder. Beş parasız ortada kalan Anjel, İstanbul'da yaşayan bir Fransız aileden yardım ister. Matmazelin masum görünüşüne aldanan ve ona inanan Fransız aile, onu mürebbiyelik etmek üzere Dehri Efendi'nin konağına yerleştirir. Çocuklarına, kardeşine, damadına ve evdeki diğer çalışanlara son derece sert davranan Dehri Efendi, mürebbiyeye ve mürebbiyenin odasına özen gösterir. Anjel, erkeklerin başını döndürecek kadar genç ve güzel bir kadındır. Henüz yirmi beş yaşındadır. Açık kahverengi gözlü, uzun kirpikli, gerdanı ve yanakları dolgundur. Mürebbiye kısa zamanda sırasıyla Dehri Efendi'nin büyük oğlu Şemi'yi, kardeşi Amca Bey'i ve damadı Sadri'yi kendisine âşık eder. Konakta mürebbiyelik etmekten ve Dehri Efendi'nin emri altında yarı mahpus bir hayat sürmekten dolayı sıkıntılıdır. Sokağa alışkın olan Anjel, bir yere tıklıp kalmanın ve hareket edememenin zorluğunu yaşar. Mürebbiyenin yatak odasına girmeyi ilk başaran Şemi olur. Şemi'nin ardından, Amca Bey ve damat Sadri de bu konuda muvaffak olurlar.

Mürebbiye romanında Dehri Efendi, geçmişin değerlerine bağlı bir tiptir. Namus ve fazilet konusunda sürekli nutuklar atar. Son kısımda Dehri Efendi'nin de mürebbiyenin ağına düştüğü görülür. Şemi, Anjel'den şüphelenmeye başlar ve onu takip eder. Bir gece Anjel'in düşüp kalktığı erkeği yakalamak için onun odasına girer. Arkasından Sadri ve Amca Bey de gelir. Odayı ararlar. Dolabın içinden Dehri Efendi çıkar.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Mürebbiye* adlı romanı ülkemizin yaşadığı modernleşme maceramızın hangi evrelerden geçerek yol almaya çalıştığını işaret etmesi bakımından önemlidir. Bu serüvende medenileşmeyi ve terakkiyi Dehri Efendi gibi anlayıp bütün benliğiyle “mürebbiye”lere teslim olan ve gülünç durumlara düşen birçok insan vardır. Bu insanlar hem yaşayış hem de düşünce itibarıyla ne tam manasıyla Doğulu, ne de tam olarak Batılı olabilmıştır.

Yanlış Batılılaşmada Hüsrân: Şıpsevdi

Şıpsevdi romanı 1901'de *Alafranga* adıyla *İkdam* gazetesinde tefrika edilmeye başlanmış; ancak sakıncalı görülerek yayını durdurulmuştur. 1909'da *Şıpsevdi* adıyla *Sabah* gazetesinde tefrika edilmiş, 1911 senesinde de kitap hâlinde yayımlanmıştır. Hüseyin Rahmi Gürpınar, ilk romanı *Şık*'taki ana temayı ve şahıs kadrosunu genişletmek ve geliştirmek suretiyle *Şıpsevdi*'yi kaleme almıştır. (Göçgün, 1993: 137) Roman, dış görünüşü hayatın mihveri kabul eden, alafrangalığı ve körü körüne Batı hayranlığını model alan Meftun isimli bir gencin yaşadığı maceralar üzerine kurulmuştur. “Şıpsevdi” ismi, romanda Meftun'a takılan addır ve roman Meftun karakteri üzerine kurulmuştur. (Moran, 1995: 140)

Şıpsevdi romanının bir tip romanı olduğu öne sürülür. Ancak romanda olaylara daha fazla ağırlık verildiği ve tipler üzerinde detaylı durulmadığı görülür. Roman, Batı hayranı alafranga Meftun Pehlevîzâde ve ailesinin başından geçen komik olayları işler. Ancak bunlar, ülkemizde Tanzimat ile başlayan Batılılaşma çabasının yanlış yönlerini gösteren komik ve düşündürücü olaylardır. *Şıpsevdi*, yanlış Batılılaşmayı işleyen ilk romanımız değildir. Ondan önce Recaiîzâde Ekrem'in *Araba Sevdası* ve Ahmet Midhat Efendi'nin *Felatun Bey ile Rakım Efendi* romanları vardır. Meftun tipi de *Araba Sevdası*'ndaki Bihruz ve *Felatun Bey ile Rakım Efendi*'deki Felatun'un farklı bir yansımasıdır. Tanpınar da, *Şıpsevdi*'nin Recaiîzade Mahmud Ekrem'in *Araba Sevdası*'nin tesiri altında kaldığını, Hüseyin Rahmi'nin “*zihniyet ve terbiye tezadında Ahmet Midhat Efendi'ye ne kadar borçlu ise köksüz, alafranga kahraman tipinde Bihruz Bey'e de o kadar borçlu*” olduğunu söyleyerek bu etkiye dikkat çeker. (Tanpınar, 2001: 495)

Hüseyin Rahmi, romanının önsözü “Cemiyet Hayatımız ve Alafranga” adlı yazıda öncelikle *Şıpsevdi*'yi “*alafrangalığı tezyif maksadıyla*” yazdığına dair yöneltilen tenkitlere verdiği cevapta Batılılaşmaya karşı olmadığını dile getirir. Maksadının Batılılaşmayı zevzeklik, hoppalık ve cehaletle karıştıranları anlatmak suretiyle okuyucuyu güldürmek olduğunu vurgular. (Şıpsevdi, 2011:

3-7). Kanaatimizce, daha doğrusu yıllar sonra eserin sunduğu mesaj boyutunda *Şıpsıvdi*'nin komik olandan çok sunduğu sosyal eleştiri nesiller boyunca etkili olmuştur.

Hüseyin Rahmi, toplum hayatımızda görülen alafrangaları üç gruba ayırır. Birinci grupta bulunan alafrangaları iyi ailelerden gelmiş, Fransızca'yı çocukluk çağlarında öğrenmiş, Avrupa'da bulunmuş, Avrupaî pozları, jest - mimikleri ve kostümleri pek güzel taklit edebilen salon adamları olarak tanıtır. Ancak bu gruba giren alafrangaların tek hünerleri şıklık, kumar, dans, nâtika-perdazlık gibi salona dair özelliklerdir, hünerlerinden başka bir şey getirmezler. Yazar, onları bir fayda sağlamadıkları gibi Osmanlı'nın paralarını harcadıkları için eleştirir. (Gürpınar: s. 7). İkinci grupta Avrupalı kadınlarla evlenmiş, Beyoğlu'nda ikamet eden yarı Levantenler vardır. Hüseyin Rahmi bunları "*bir tarafı Avrupalı diğeri Osmanlı, ikiyüzlü bir kumaş*" olarak değerlendirir. (s.10). Bunlar hiçbir dili tam olarak konuşamayan, konuştuğu dile bir başka yabancı dili de katan insanlardır. Son grup ise "*Üçüncü Tür Alafrangalık*" başlığı ile verilir. Meftun'un da içinde bulunduğu bu gruptaki alafrangalar, dış görünüşleriyle, hayli ayrıntılı ve çok çarpıcı bir şekilde tasvir edilir. Bu tasvir çoğu zaman komiktir:

"Haşifliğine yenilip de bazen 'fir' diye döndüğü zaman fistan gibi açılan arabacıvârî 'uzun ve kloş' etekli redingotu, dar pantolonu, sivri potinleri, baston narinliğinde zarif şemsiyesi kendinin nev'i hemen zatına münhasır modada benzersiz olmaya hevesli bir zamane delisi olduğunu gösterir.

Üzerinde darlığa, bolluğa, kısalığa, uzunluğa, inceliğe, kalınlığa dair ölçüleri modağa bağlıdır; neler varsa hep zevk sahipliği ve adeta her tür akıl ölçüden taşar.

O, yüksek yakalığının altında ekseriya plâsteron boyun bağının üzerindeki yeri müntehabı saatlerle uğraşarak bulunmuş iri iğne, elinde oku, çıplak bir aşk timsali kabîlinden mitolojik bir nesnedir. Yanılıp da bu iğnenin zarafetinden bahsetseniz '-Mon cher, voulez-vous écouter l'histoire de mon épingle?' ('Azizim, iğnemin hikâyesini dinlemek ister misiniz?') cevabı hazırır. Bu iğne sivri ucuyla Paris'teki âşıkane zaferlerinin hep birer önemli hatırasını eşeler çıkarır. Söz, dinleyicisinin sabrına göre uzar gider.

Sağ elinin şahadet parmağı köktünden tırnağına kadar taşlı, taşsız, oymalı harfli halkalarla süslüdür. Bunun sebebi sorulsa hep Paris'teki sevgililerinin yalnız o parmağına takılması şartıyla bunları birer aşk hediyesi olarak vermiş olduklarını söyler."

(s. 11-12).

Görüldüğü üzere üçüncü gruba giren alafrangalar Batılılaşmayı sadece dış görünüşle sınırlı zanneden köksüz ve dejenere tiplerdir. Berna Moran'ın Meftun için kullandığı "alafrangalık budalası" (Moran, 1995: 140) tanımlaması da bu çerçevede değerlendirilebilir. Hüseyin Rahmi Gürpınar *Şıpsevdi*'de olay örgüsünü de Meftun'un aşk ve evlilik çerçevesinde yaşadığı komik olaylar ekseninde kurar. Meftun, alafrangalaştırmaya çalıştığı ailesi ile komşuları Kasım Efendi'nin ailesi arasında aşk ve evlenme olayları...

Meftun Bey, 15 yaşlarındayken babasını kaybetmiştir. Batı hayranı olan amcası tarafından eğitim için Paris'e gönderilmiştir. Ancak tembel bir öğrenci olan Meftun okuyamamıştır. Meftun, gezip tozmak, Batıya ve Batılılara körü körüne hayran olup, kendi kültürünü küçümsemek dışında Paris'te hiçbir iş yapmamıştır. Amcasının ölümü üzerine İstanbul'a döner. Batılı tarzda bir hayat sürmeye ve etrafındakileri bu konuda bilgilendirmeye, elinden düşürmediği "savoir vivre" (görgü kuralları) kitabı ile ailesine Batılı yaşama tarzının inceliklerini(!) öğretmeye çalışır. Evdeki herkesin az da olsa Fransızca konuşabilmesini ister.

Eserde, Meftun ile kardeşi Raci arasında çatışma görülür. Meftun, Avrupa'da kaldığı dönemde gelenekten uzaklaşan ve Batılılaşmayla dejenere olmuş bir tipi temsil eder. Raci ise geleneksel değerlere bağlı olarak büyümüş ve bu çerçevede eğitim almış insanımızı simgeler. Özellikle giyim, eğitim, moda gibi birçok konuda bu iki karakterin farklı bakış açıları ve olayları farklı değerlendirmeler çevresinde çatışmalar verilir.

Konakta Coquin isminde bir de köpek vardır. Gürpınar köpeği, alafrangalığın göstergelerinden biri olarak romanın kadrosuna katar. Fransızca bir kelime olan Coquin, namussuz, yaramaz, haylaz anlamlarına gelir. Fransızca dersleri sonucunda iyice alafrangalaşan (!) kız kardeşi Lebibe de köpekle Fransızca konuşur. Bu arada roman kahramanları üzerinden komik ve trajik göndermeler yapan Hüseyin Rahmi Gürpınar, Meftun'un, çirkin bir erkek oluşunu sık sık dile getirir. Meftun'un kendisinde ve etrafındakilerde Avrupaîlikle ilgili bulduğu özellikleri de anlatır. Avrupaî yaşam tarzını taklit etmek, Osmanlı-Türk kültürüyle ilgili hiçbir unsuru beğenmemek, konuşurken Fransızca kelime ve ifadeler kullanmak, edebiyata olan sözde ilgisini belli edebilmek için uğraşmak, hatta şair yahut yazar gibi görünebilmek amacıyla tek camlı gözlük takmak da Meftun'un özelliklerindedir. O, Osmanlı tarzı yemek alışkanlıklarını da beğenmez. Alafrangalığın en önemli göstergelerinden birinin Batılı yemek adabını iyi öğrenmek olduğunu sık sık söyler. Ailesine çatal ve bıçağın işlevleri ve kullanıma yöntemleri ile ilgili nutuklar çeker.

Meftun, kız kardeşi Lebibe'nin, zengin komşuları Kasım Efendi'nin oğlu Mâhir ile görüştüğünü öğrenince kız kardeşinin Mâhir ile evlenebilmesi için çaba gösterir. Meftun, bir süre sonra Lebibe ile Mâhir'in birbirlerine yazdıkları mektupları ele geçirir. Mâhir'in yakalanma korkusuna Lebibe'nin verdiği cevap manidardır:

“Ağabeyimden çekinmeyiniz. O gayet alafranga mizaçtır. ‘Botter’e yaptırılmış bir kostüm, ‘Bergui’ye ismarlanmış bir iskarpin, ‘Pigmalyon’dan alınmış bir kravat onun nazarında bütün günahlarınızı affettirmeye kâfidir. Sizi o kıyafette görürse hemşiresinin gönlünü çalmış olduğunuza meyas değil, memnun olur.” (s. 285)

Meftun, kız kardeşi Lebibe'nin, sevgilisi Mâhir'e kendisi hakkında yazdığı bu cümleleri çok doğru bulur. Ancak Mâhir, adı geçen mağazaları duymamıştır. Meftun, Lebibe ile Mâhir'in ilişkilerinin masumane olmadığını, tarafların evlenmeden birlikte olmaya başladıklarını anladığında, ikisini gözetlemek üzere bahçede, iki sevgilinin buluştuklarını öğrendiği kuytuda saklanır. Ancak Lebibe ile Mâhir'in değil, aşçı Zarafet ile Uşak Şaban'ın sevişmelerine tanık olur. İki hizmetkârın ahlaksız ilişkilerine kızmaz. Bunun yerine Uşak Şaban'ın alafrangalığa ters düşecek şekilde gecelik entarisiyle dışarı çıkmış olmasına sinirlenir. Meftun, kendisi için de eş olarak Mâhir'in kız kardeşi Edibe'yi düşünür. Böylelikle Kasım Efendi'nin bütün servetine konacak ve bu büyük serveti, alafrangalığın en son modalarını yaymada iyi bir kaynak elde edecektir.

Kasım Efendi, geleneksel yaşama tarzını benimsemiş, alafrangalıktan hiç hoşlanmayan bir adamdır. Kasım Efendi'nin kızı ile evlenmeye karar veren Meftun, dostu Fransız Mösyö Dorle de Fray'dan fikir almaya gider. Uzun süre Yıldız Sarayı için çalışmış, ancak sonra güven kaybettiği için uzaklaştırılmış olan bu üçkâğıtçı Fransız'ın yardımıyla çevirdiği dalavereler neticesinde Kasım Efendi'yi ikna eder. Lebibe ile Mâhir, Kasım Efendi'nin rızasını beklemeden evlenmişlerdir. Meftun da Edibe ile nikâhlanır. Ancak Meftun, cimriliğiyle tanınan Kasım Efendi'nin servetini ele geçiremediği gibi hem başlık parası ödemek hem de Edibe ve Mâhir'e bakmak zorunda kalmıştır. Meftun ahlaksızlığı çıkar sağlamak amacıyla geçerli bir yol sayan ve bunu yaparken de alafrangalığı bahane eden, *“çıkartı için türlü kurnazlıklar düşünen ve para konusunda dolaplar çeviren bir madrabaz”*dır. (Moran, 1995: 260). Kurnazlıkla elde edilen her şey kaybedilir. Meftun'un çevresindeki insanlar birer birer ölür. Okuyucu olayları Meftun'un kaçıışından iki sene sonra Paris'ten evine gönderdiği mektup aracılığıyla öğrenir. Meftun işlediği suçlar, yaptığı ahlaksızlıklar ile ilgili olarak en ufak bir üzüntü hissetmemekte, adalet duygusunun sadece ahmaklar için olduğunu savunmaktadır.

Bu mektubu değerlendiren Berna Moran ilgi çekici bir başka tespit yapar. Buna göre “*Meftun’un yazdığı mektupta açıkladığı hayat felsefesi, yani insanların bencil olduğu, kendinden daha zayıf olanı ezerek yaşadığı ve bütün bunların bir sahte adalet fikriyle düzenlendiği görüşü Gürpınar’ın kendi felsefesini Meftun aracılığıyla ortaya koymaya kalkışması*”dır. (Moran, 1995: 143).

Sonuç

Türk edebiyatında natüralist dikkatin en önemli temsilcilerinden biri sayılan Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın eserlerinde komik olan, sosyal bir eleştirinin içerisinde okuyucuya sunulmaktadır. Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Mürebbiye* ve *Şıpsevdi* romanlarında yanlış Batılılaşma içeriden ve dışarıdan iki tip çevresinde sunulmaktadır. Bunlar Mürebbiye Anjel ve Meftun’dur. Biri dışarıdan ithaldir, diğeri gidip gelen kendi insanımızdır.

Mürebbiye’de Dehri Efendi’nin konağına Anjel’in gelişiyle başlayan bozulma, *Şıpsevdi*’de ise, Meftun’un zengin komşuları Kasım Bey’in ailesiyle kendi ailesini evlilik bağıyla birleştirmeye çalışmasıyla başlar. Batılılaşmanın yanlış anlaşılmasıyla önce kişiler, daha sonra bütün çevre ahlakî çöküşe doğru sürüklenir.

KAYNAKLAR

- GÖÇGÜN, Önder (1993), *Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Romanları ve Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi (2011), *Şıpsevdi*, İstanbul: Everest Yayınları.
- GÜRPINAR, Hüseyin Rahmi (2007), *Mürebbiye*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- KAPLAN, Mehmet (1976), "*Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Romanlarında Aslı Tipler*", *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 1*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- MORAN, Berna (1995), "*Şıpsevdi*", *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1995.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (2001), *19. Asır Edebiyat Tarihi*, İstanbul: Çağlayan Basımevi.
- TOKER, Şevket (1990), Toker, *Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Romanlarında Alafranga Tipler*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.